

Notitie	datum	15 maart 2013
	onderwerp	Ontwikkeling tarieven tolken en vertalers in het publieke domein
	SEO-rapportnr.	2013-10
	aan	Robert Ensor (Voorzitter Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers (NGTV))
	van	<i>Barbara Baarsma en Jurriaan Prins (SEO Economisch Onderzoek)</i>

Inhoudsopgave

	pag. nr.
Conclusie	1
1. Opbouw notitie	2
2. Marktschets	2
3. Huidige tarifiering	4
3a. Van een regeltarief naar uurtarief	5
3b. Declarabele uren	6
3c. Uurtarief versus uurloon en de prijs van arbeid	6
4. Vergelijkingen	7
Vergelijking 1: Ontwikkeling van het uurtarief in BTiS	7
Vergelijking 2: De tarieven vergeleken met de kosten van arbeid	8
Vergelijking 3: Gemiddelde tarieven naar taal	9
Vergelijking 4: Wat zouden de tarieven zijn geweest na indexatie?	11
Vergelijking 5: Gevoeligheidsanalyse vertaalsnelheid	13
Vergelijking 6: Tarieven van zorgspecialistische behandelingen en docenten in vo	14
5. Slotopmerkingen	16

Conclusie

Het NVTIG wil graag een actuele vergelijking van de tarieven van tolken in het publieke domein laten uitvoeren om de hoogte ervan beter te kunnen duiden. De achtergrond hiervan is de al langer bestaande onrust over de tarieven van tolken en vertalers in het publieke domein. Een veel gehoorde klacht is dat de tarieven die zijn vastgelegd in het Besluit Tarieven in Strafzaken 2003 al jaren niet meer zijn geïndexeerd.

In deze notitie onderzoekt SEO Economisch Onderzoek de ontwikkelingen van de wettelijke tarieven van tolken en vertalers sinds 1982. Daartoe worden tarieven van tolken en vertalers vergeleken met tarieven in de sectoren overheid, onderwijs en zorg.

Uit deze analyse blijkt dat de tarieven van vertalers over het algemeen lager liggen dan de gemiddelde tarieven in qua opleidingsniveau vergelijkbare beroepen. Vooral de vergoedingen voor de talen Frans, Duits en Engels en 'andere veel beheerste Europese talen' zijn relatief laag.

De tariefverschillen tussen tolken en andere qua opleidingsniveau vergelijkbare beroepen zijn minder groot dan voor vertalers: tarieven van tolken zijn vergelijkbaar met kosten van arbeid in de zorg, maar laag in vergelijking met overheid en onderwijs. Ook voor tolken is gekeken naar de verschillen tussen de toltarieven voor verscheidene taalcategorieën. Deze onderlinge verschillen blijken minder groot te zijn dan bij vertaaldiensten. Deze conclusie is alleen relevant voor tolken die al vóór 1 oktober 2001 werkzaamheden voor justitie verrichtten. Tolken van na die tijd hebben een uniform uurtarief, ongeacht de taal. Dit tarief ligt onder de gemiddelde prijs van arbeid in de overheids- en onderwijssector, maar net boven het gemiddelde in de zorgsector.

Een mogelijke oorzaak van de relatief lage vertaaltarieven ligt enerzijds aan de aanbodkant van vertaaldiensten: er zijn veel vertalers beschikbaar. Anderzijds is sprake van inkoopmacht van de overheid, die vertaalopdrachten van verscheidene departementen bundelt en in de markt zet. Door deze werkwijze tracht de overheid niet alleen logistieke problemen te voorkomen – alle opdrachten worden bij een beperkt aantal opdrachtnemers ondergebracht –, maar tracht men ook een scherp tarief te bedingen.

Tot slot is gekeken wat de vergelijking van de tarieven van tolken en vertalers met de andere beroepsgroepen zou zijn geweest indien in het verleden wel zou zijn geïndexeerd. Uit deze vergelijking blijkt dat indexering voor een aantal taalcategorieën niet genoeg zou zijn geweest om het verschil met de andere beroepsgroepen te mitigeren. Een indexeringsschema van eens per drie jaar zou tot gevolg hebben gehad dat de tarieven van Frans, Duits en Engels en ‘andere veel beheerste Europese talen’, anno 2013, nog steeds lager zijn dan de tarieven in de vergelijkingssectoren.

1. Opbouw notitie

Paragraaf 2 geeft een schets van de markt. Vervolgens gaat paragraaf 3 in op de huidige tarifiering. Paragraaf 4 maakt een vijftal vergelijkingen van tariefontwikkelingen. Paragraaf 5 geeft tot slot enkele discussiepunten.

2. Marktschets

De tolk- en vertaalmarkt is de laatste jaren veranderd. Sinds 2005 worden tolk- en vertaalopdrachten in het publieke domein veelal aanbesteed. Een groot deel van de tolk- en vertaalopdrachten binnen het publieke domein en met name het justitieel domein worden gebundeld en gezamenlijk in de markt gezet. Eind 2009 heeft het Ministerie van Justitie (mede namens andere ministeries) voor een totaal van € 75,6 miljoen tolkopdrachten en € 7,6 miljoen vertaalopdrachten aanbesteed. Een tweede aanbestedingsronde loopt inmiddels.

Een dergelijke grote aanbesteding is voor een individuele, zelfstandig werkende tolk of vertaler niet te behappen. Zij werken daarom vaak ook via een intermediair. Met het bundelen en aanbesteden van overheidsopdrachten is de rol van de intermediair het afgelopen decennium steeds belangrijker geworden. Zij brengen de vrager en aanbieder samen.

De aanbestedingsmarkt wordt gekenmerkt door scheve verhoudingen met aan de inkoopende kant slechts één partij (een monopsonie) en aan de andere kant een aantal grote intermediaire organisaties (een oligopolie). De overheid heeft inkoopmacht door het bundelen van alle kleine opdrachten tot één of enkele hele grote. Aan de andere kant zijn er betrekkelijk weinig intermediairs die op zulke grote opdrachten kunnen offeren. De concurrentie tussen tolken en tussen vertalers om vervolgens een opdracht via de winnende intermediaire organisatie te krijgen, is intens. De in de aanbesteding bedongen tarieven zijn als gevolg van de inkoopmacht relatief laag (lager dan ze zouden zijn als de machtsverhoudingen in de aanbestedingen gelijk over beide kanten zouden zijn verdeeld) en vervolgens heeft de winnende intermediaire organisatie inkoopmacht ten opzichte van vertalers en tolken (zeker in die taalgebieden waar veel tolken en vertalers beschikbaar zijn).

Tolken en vertalers die werkzaamheden verrichten die vallen onder de Wet tarieven in strafzaken krijgen een vergoeding die is vastgelegd in de wet. Deze wet¹ is nader uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), namelijk het Besluit Tarieven in Strafzaken.² Sinds 1981 vallen de tarieven van tolken en vertalers onder de ministeriële voorschriften Tarieven in Strafzaken.³ In 2003 is het Besluit Tarieven in Strafzaken veranderd in Besluit Tarieven in Strafzaken 2003, kortweg BTiS 2003. Daarmee is ook een einde gekomen aan de ministeriële voorschriften en worden de tarieven gehanteerd uit het BTiS 2003.

Vanaf de invoering in 1963 tot aan 1981 zijn de tarieven in het BTiS bijna jaarlijks geïndexeerd. Vanaf 1981 tot heden zijn er nauwelijks prijsaanpassingen geweest. Voor tolken zijn de tarieven in 2003 geharmoniseerd en geïndexeerd⁴ en is er een voorrijtarief bij gerechten ingevoerd. Voor vertalers is er een marginale prijsaanpassing geweest in 1999 en in 2003 zijn de tarieven voor de talen Frans Duits en Engels met 34% verlaagd.^{5&6}

Sinds 1 januari 2009 is de Wet beëdigde tolken en vertalers (Wbtv) van kracht. Een beëdigde tolk of vertaler mag werkzaamheden verrichten in het domein van justitie en politie, in het kader van straf- en vreemdelingenrecht. Tevens regelt deze wet dat afnemers binnen dit domein gebruik moeten maken van beëdigde tolken en vertalers. Beëdigde tolken en vertalers staan in het Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv).

In het Rbtv staan momenteel 3186 personen ingeschreven als vertaler en 1070 als tolk. Samen representeren zij 7204 inschrijvingen (een persoon kan meerdere inschrijvingen hebben) en 1602 inschrijvingen als tolk.⁷ Daarnaast zijn er 125 inschrijvingen met specialisatie 'tolk in strafzaken'

¹ Stb. 1963, 130.

² Stb. 1963, 469.

³ Stcrt. 1981, 263.

⁴ Stb. 2003, 330.

⁵ Stb. 2003, 330.

⁶ De marginale prijsaanpassing komt naar voren in een circulaire van Justitie d.d. 20 december 2001 met daarin de bekendmaking van de bedragen in euro's in het Besluit tarieven in strafzaken en de ministeriële voorschriften tarieven in strafzaken (zie Stcrt. 2001, 250 en circulaire d.d. 29 januari 1999 DRp nr. 7444411/899).

⁷ Naast het officiële register voert het Rbtv ook een zogenaamde uitwijklijst. Hierin staan tolken en vertalers die niet aan de eisen van het register voldoen, maar die wel een screening hebben gehad van het Rbtv. Opdrachtgevers in het justitiedomein mogen personen in de uitwijklijst pas inschakelen als er geen kandidaat in het Rbtv register voor handen is. Momenteel bestaat de uitwijklijst uit 374 inschrijvingen als tolk en 237 inschrijvingen als vertaler.

en 68 ‘vertaler in strafzaken’. Niet alle tolken en vertalers staan geregistreerd in het Rbtv. Volgens het CBS zijn er in totaal 5745 zelfstandige tolken en vertalers actief. Uit tabel 1 is ook te lezen dat het aantal zelfstandige tolken en vertalers de laatste jaren enorm is gegroeid. Vooral nog lijkt het erop dat er geen tekorten zijn op de aanbodkant.

Tabel 1: Forse groei aantal zelfstandige tolken en vertalers

Aantal tolk- en vertaalbureaus		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal bedrijven		3775	4255	4750	5185	5575	6090
	1 werkzaam persoon	3485	3950	4440	4865	5220	5745
	2 werkzame personen	210	220	230	240	255	250
	3 tot 5 werkzame personen	35	35	35	35	40	40
	5 tot 10 werkzame personen	35	35	30	35	35	30
	10 tot 20 werkzame personen	5	10	10	5	15	15
	20 tot 50 werkzame personen	5	5	5	5	5	5
	50 tot 100 werkzame personen	0	0	0	0	5	5
	100 werkzame personen of meer	0	0	0	0	0	0
Rechtsvorm	Natuurlijke personen	3630	4080	4595	5005	5395	5915
	Rechtspersonen	145	175	155	180	180	175

Bron: CBS

In 2007 heeft SEO de tarieven van tolken in het publieke domein vergeleken met andere tarieven. Ten eerste hebben we toen de gebruikelijke tarieven op het publieke deel van de markten vergeleken met de tarieven die door private opdrachtgevers worden betaald. Deze laatste tarieven zijn over het algemeen 30% hoger dan de tarieven die door publieke afnemers worden betaald. Het gaat hier om het tariefverschil dat een en dezelfde tolk bij een publieke dan wel een private afnemer verdient. Eventuele kwaliteitsverschillen zijn hiermee automatisch ‘uitgefilterd’. Het verschil in tarieven komt voort uit de andere onderhandelingspositie van een private cliënt: de inkoopmacht van een individuele private cliënt is doorgaans minder groot dan de inkoopmacht van de overheid.⁸

Bovenstaande marktschets geeft de achtergrond weer van ontwikkeling die spelen op de tolk- en vertaalmarkt. De volgende vraag is hoe hoog de tarieven nu zijn hoe deze zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld in verhouding tot tarieven in andere qua opleidingsniveau vergelijkbare beroepen?

3. Huidige tarifiering

Deze paragraaf geeft de huidige situatie weer van de tarieven zoals neergelegd in het BTiS. Daarnaast beschrijft deze paragraaf de aannames die gemaakt zijn om (1) het regeltarief van vertalers om te rekenen naar een uurtarief; (2) hoe is omgegaan met het feit dat tolken en vertalers zelf-

⁸ Voor dit rapport, zie: <http://www.seo.nl/pagina/article/tolken-in-het-publiek-domein/>. In opdracht van het ministerie van Justitie (WODC).

standige ondernemers zijn; (3) welke tarieven van qua opleidingsniveau vergelijkbare sectoren er gebruikt zijn.

De tarieven anno 2013 staan in onderstaande tabel 2. Psychiaters en psychologen hebben het hoogste uurtarief. Dat psychiaters zo'n hoog uurtarief hebben is niet geheel onverwacht gezien de duur van hun opleiding (gemiddeld zo'n 12 jaar). Tolken hebben een uurtarief van € 43,89 per uur, met uitzondering van tolken die reeds vóór 1 oktober 2001 al werkzaamheden verrichtten voor de rechtbanken. Zij hebben een hoger uurtarief. Naast een uurtarief is er in het BTiS een voorrijtarief geregeld van € 20,23.

Vertalers worden betaald aan de hand van een regeltarief. Deze manier van tarifiering komt oorspronkelijk nog uit de tijd van de typemachine. Het was destijds te veel werk om alle woorden in een stuk tekst op te tellen. In plaats daarvan werden alle regels geteld. Huidige tekstverwerkers tellen het aantal woorden automatisch. Het regeltarief van vertalers varieert van € 0,79 voor Frans, Duits en Engels, tot € 1,69 voor 'overige niet-Europese talen'.

Tabel 2: Besluit Tarieven in Strafzaken 2003 geldend op 1-1-2013

Beroepsgroepen	Uurtarief	Overig
Psychiaters	116,09 ⁹	
Psychologen	89,10	
Tolken	43,89	
Tolken < 2000*:		
- Europese talen	46,29	
- Veel beheerste niet-Europese talen	48,60	
- Overige niet-Europese vertalingen	54,00	
- Gebarentaal	46,29	
Voorrijtarief (bij de rechtbanken)**		20,23
Reiskostenvergoeding (per retourkilometer)		1,54
Vertalers	euro per regel	
- Duits, Engels of Frans	0,79	
- Andere veel beheerste Europese talen	1,20	
- Overige Europese talen	1,51	
- Veel beheerste niet-Europese talen	1,51	
- Overige niet-Europese talen	1,69	

Bron: Stb. 2003 330, Stb. 2012 390. * Tolken die reeds voor 1 oktober 2000 werkzaamheden verrichtten die onder de Wet Tarieven in Strafzaken vallen. **Een tolk kan per gerecht maximaal twee maal per dag aanspraak maken op het voorrijtarief.

3a. Van een regeltarief naar uurtarief

De tarieven van vertalers in het BTiS zijn uitgedrukt in een tarief per regel. Deze manier van tarifiering wordt sinds 1963 gehanteerd.¹⁰ Om de tarieven van vertalers te kunnen vergelijken met andere beroepen zal het regeltarief moeten worden omgerekend naar een uurtarief.

⁹ De tarieven van psychiaters en psychologen zijn recentelijk aangepast en geïndexeerd van respectievelijk €81,23 naar €116,09 en van €61,71 naar €89,10. Zie Stb. 2012 390.

¹⁰ Stb. 1963, 469.

In deze notitie is het uurtarief van een vertaler als volgt berekend. Het vertaler kan maximaal 2000 woorden per werkdag (van 7,6 uur) vertalen. Dit komt overeen met een vertaalsnelheid van 263 woorden per uur. Een regel van een pagina tekst bevat gemiddeld 10 woorden. Op basis van deze aannames kan een uurtarief bepaald worden. Voorbeeld: een vertaler Engels heeft een uurtarief van $(0,79/10)*263 = € 20,77$. De precieze hoogte van de vertaalsnelheid hangt van verschillende aspecten af. De vertaalsnelheid zal in werkelijkheid afhangen van o.a. de moeilijkheidsgraad van de tekst en de bron- en doeltaal. Daarom is er een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd die rekening houdt met een lage (50% langzamer) en een hoge vertaalsnelheid (50% sneller) (zie de vijfde vergelijking; in paragraaf 4).

3b. Declarabele uren

Het bovenstaande uurtarief is echter nog niet vergelijkbaar met het uurtarief van iemand in loondienst. Dit heeft twee oorzaken. Ten eerste heeft een zzp'er naast de uren die hij aan de opdrachtgever factureert ook uren die hij besteedt aan de bedrijfsvoering. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de taken als acquisitie, boekhouding, opleiding et cetera. Deze niet-declarabele uren zijn onbetaald, maar moeten worden verdisconteerd in het uurtarief. Ten tweede is het uurloon niet de ideale maatstaf voor een vergelijking met een uurtarief van een zzp'er. Dit komt in de volgende paragraaf (3c) aan bod.

Ter vergelijking, stel een werknemer en een zelfstandige met dezelfde soort werkzaamheden hebben beiden een uurtarief (of uurloon in geval van de werknemer) van € 20 per uur en een 38-urige werkweek. De werknemer zal dan per week 38 uur x € 20 = € 760 per week verdienen. Een zzp'er zal echter niet de volle 38 uur bij de opdrachtgever in rekening kunnen brengen. Uitgaande van een gemiddeld declarabel percentage van 70%, zal hij dus 24,7 uur kunnen factureren. Dit komt neer op € 494 per week, ofwel € 13 per uur. In dit voorbeeld verdient een werknemer dus meer dan de zelfstandige. De zelfstandige in dit voorbeeld zal zijn niet-declarabele uren moeten verdisconteren in zijn uurtarief om evenveel te verdienen als de werknemer.

Het precieze declarabele percentage van een gemiddelde vertaler is niet bekend. In deze notitie is de aanname gemaakt dat een zelfstandig vertaler voor 70% van zijn beschikbare tijd declarabel kan werken. Dit percentage is gebaseerd op 1 uur per week besteed aan opleiding en cursussen, 5 uur per week acquisitie, 4 uur per week administratie en 1,5 uur per week aan overige zaken. Op basis van een 38-urige werkweek heeft een zelfstandig vertaler een declarabel percentage van: $(38-1-5-4-1,5)/38 = 70\%$.

3c. Uurtarief versus uurloon en de prijs van arbeid

Werknemers in loondienst krijgen een uurvergoeding voor hun werkzaamheden op basis van vastgestelde afspraken met de werkgever. Deze uurvergoeding bevat naast het netto uurloon ook premies voor verzekeringen (pensioen, arbeidsongeschiktheid en ziekte) en vakantiegeld. Deze bedragen worden ingehouden op het brutoloon. Daarnaast betaalt de werkgever ook de zogenaamde werkgeverslasten. Alle kosten samen geven de prijs van arbeid, die een werkgever betaalt.

Een zzp'er hanteert enkel een uurtarief. Een zzp'er is zelf verantwoordelijk om zich te verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid en een pensioen op te bouwen. Deze kosten zullen (idealiter) verre-

kend moeten zijn in zijn uurtarief. Daarnaast zal een zzp'er een opslag rekenen voor ondernemingsrisico.

Deze notitie vergelijkt het uurtarief van een zzp'er met de 'beloning van werknemers' per uur. Het CBS definieert de 'beloning van werknemers' als 'het totaal van lonen en sociale premies ten laste van de werkgever'. Onder 'lonen' wordt verstaan de 'vergoedingen voor de werknemer, die in een bepaalde periode arbeid verricht, en die ten laste komen van de werkgever, inclusief de door de werkgever ingehouden loonbelasting en de sociale premies die ten laste komen van de werknemer.'

De CBS definitie 'beloning van werknemers' sluit inhoudelijk het beste aan bij het uurtarief van een zzp'er. De 'beloning van werknemers' is feitelijk gezien de prijs die een werkgever betaalt voor een bepaalde eenheid arbeid, in dit geval een uur. Indien er veel concurrentie is zal een zzp'er zijn uurtarief moeten laten zakken. Bij een gering aanbod zal hij met zijn tarief omhoog kunnen gaan.¹¹

Om geen verwarring te laten ontstaan in de terminologie zal er in het hierna volgende worden gesproken van een uurtarief in geval van een zzp'er en van de 'prijs van arbeid' in geval van de 'beloning van werknemers' volgens bovenstaande CBS definitie.

4. Vergelijkingen

Deze paragraaf laat allereerst de tariefontwikkeling zien van het uurtarief in BTiS. Vervolgens worden de tarieven van tolken en vertalers afgezet tegen de beloning van werknemers in de sectoren overheid, onderwijs en zorg. De derde vergelijking bekijkt de gemiddelde tarieven naar taal. In de vierde vergelijking wordt bekeken welk verschil in tariefontwikkeling zou hebben geresulteerd als in het verleden de tarieven van tolken en vertalers zouden zijn geïndexeerd. Ook wordt een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd wat betreft de vertaalsnelheid (die is van belang bij de omzetting van tarieven per regel naar een uurtarief). De laatste vergelijking bekijkt de tarieven van specifieke beroepsbeoefenaren in de zorg- en onderwijssector, zoals logopedisten en docenten in het voortgezet onderwijs

Vergelijking 1: Ontwikkeling van het uurtarief in BTiS

Wat is de tariefontwikkeling geweest van tolken en vertalers voor werkzaamheden die vallen onder de Wet tarieven in strafzaken? In figuur 1 zijn deze tarieven in kaart gebracht van de belangrijkste aanbieders in het BTiS sinds 1982.

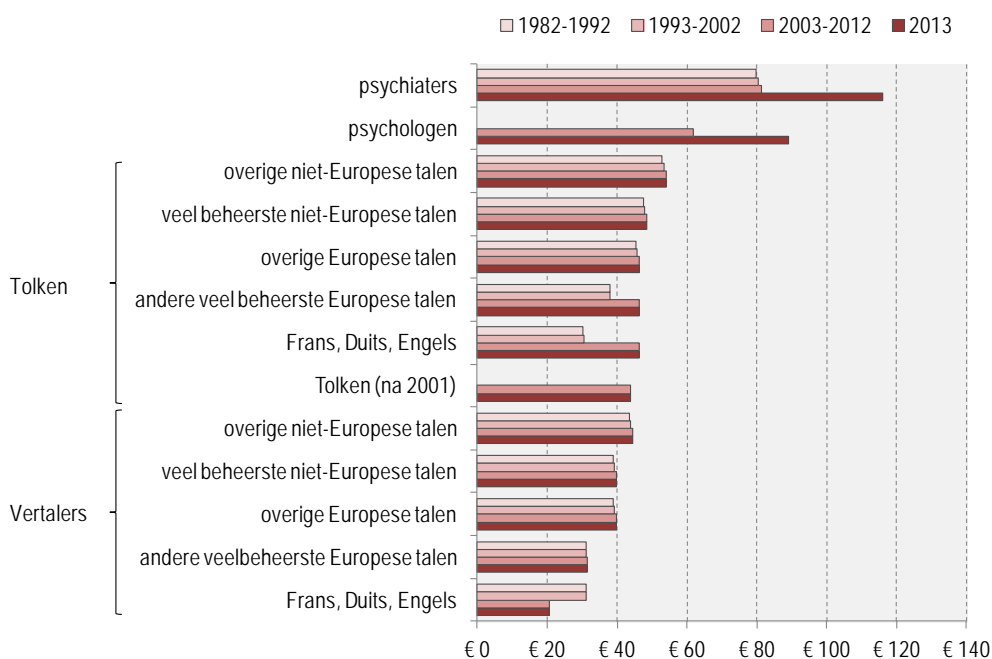
De tarieven van psychiaters en psychologen in het BTiS zijn het hoogst. Psychiaters kregen in de periode tot en met 2012 een vergoeding van circa € 80,- per uur. Psychologen zijn sinds 2003 expliciet genoemd in het BTiS en hebben een tarief van circa € 60,- per uur. Recent zijn deze tarieven verhoogd naar € 116,09 (psychiaters) en € 89,10 (psychologen).

¹¹ In de CBS definitie 'beloning per uur' is rekening gehouden met vakantiedagen, feestdagen ziekteverzuim et cetera. Het aantal gewerkte uren zijn de dus de feitelijke uren dat iemand werkt.

De tarieven van tolken zijn in 2003 (ten tijde van de invoering van BTiS 2003) geharmoniseerd en geïndexeerd.¹² De harmonisatie betreft de talen Frans, Duits en Engels en de groep ‘andere veel beheerste Europese talen’. In het BTiS 2003 is er voor tolken die reeds voor 2001 werkzaamheden verrichtten voor de rechtbanken een uitzondering gemaakt op de tarieven; zij mogen hun hogere uurtarief blijven rekenen. Tolken die na 1 oktober 2001 bij rechtbanken werkzaamheden verrichtten hebben een standaardtarief, ongeacht de taal.

Opvallend in figuur 1 is dat de tarieven van vertalers niet of nauwelijks zijn veranderd sinds 1982, met uitzondering van de talen Frans, Duits Engels. Het regeltarief van deze talen is in 2003 naar beneden bijgesteld (van € 1,20 naar € 0,79 per regel).¹³ Ten tijde van de invoering van de euro zijn de tarieven van zowel tolken als vertalers verhoogd (of geïndexeerd). Dit was echter slechts een beperkte verhoging.

Figuur 1: Ontwikkeling van de tarieven zoals vermeld in Besluit Tarieven in Strafzaken

Bron: Stb. 2003, 330; Stcrt. 2001 250; Stcrt. 1981, 246

Opmerking: De regeltarieven van vertalers zijn omgerekend naar een uurtarief op basis van een vertaalsnelheid van 263 woorden per uur en 10 woorden per regel.

Vergelijking 2: De tarieven vergeleken met de kosten van arbeid

In deze tweede vergelijking zijn de tarieven van tolken en vertalers afgezet tegen de beloning van werknemers in de sectoren overheid, onderwijs en zorg.¹⁴ In deze sectoren werken veel mensen met een soortgelijk opleidingsniveau als tolken en vertalers. Er werken echter ook mensen met een lagere of juist hogere opleiding. De vergelijking is daardoor indicatief van aard.

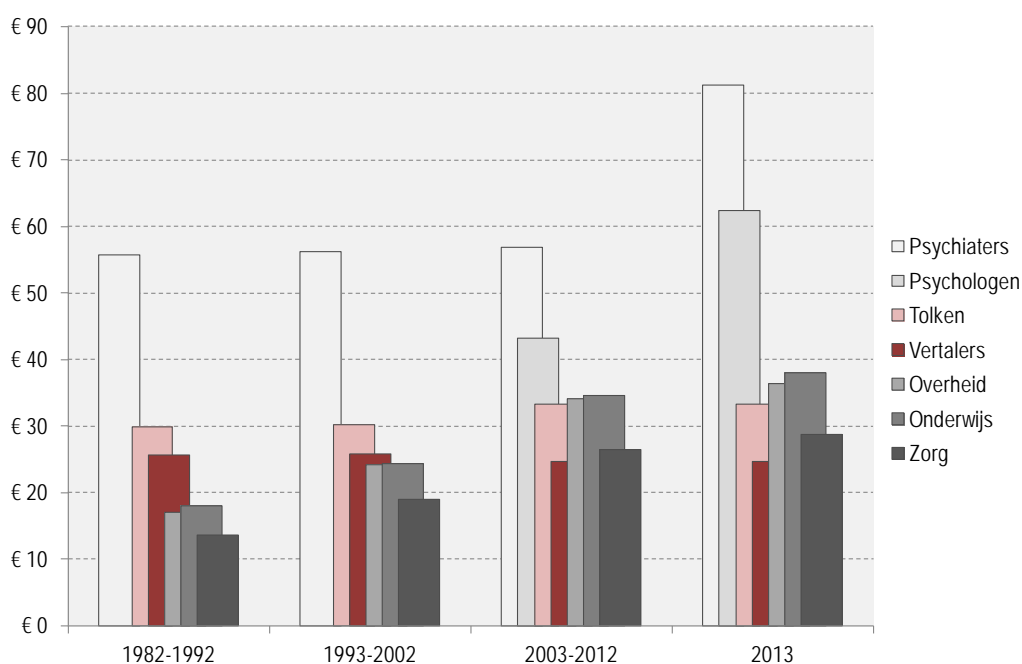
¹² Zie Stb. 2003 330.

¹³ Ondanks zorgvuldig onderzoek kan geen verklaring gevonden worden voor deze tariefverlaging..

¹⁴ De sector overheid omvat het ‘openbaar bestuur en overheidsdiensten’ en de sector zorg omvat ‘gezondheids- en welzijnszorg’ (zie www.CBS.nl, SBI 2008).

Figuur 2 laat zien dat de ontwikkeling van de tarieven van zowel tolken als van vertalers tot en met 2002 nog boven de gemiddelde beloning lag van werknemers in alle drie de sectoren. In de periode 1993-2002 lag het gemiddelde uurtarief van een tolk op circa € 30,- per uur en dat van een vertaler op € 26,- per uur. De gemiddelde beloning van werknemers in de sectoren overheid, onderwijs en zorg lagen respectievelijk op € 24,20, € 24,30 en € 19,- per uur. Echter, in de periode 2003-2012 is de gemiddelde beloning van werknemers door blijven groeien, terwijl de tarieven van tolken en vertalers nauwelijks veranderden. Deze ontwikkeling zorgt ervoor dat het uurtarief van zelfstandige tolken en vertalers inmiddels lager ligt dan de kosten van arbeid per uur in de sectoren overheid, onderwijs en zorg.

Figuur 2: Tarieven van vertalers zijn lager dan de gemiddelde beloning van werknemers in de sectoren openbaar bestuur, onderwijs en zorg

Bron: BTiS, CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

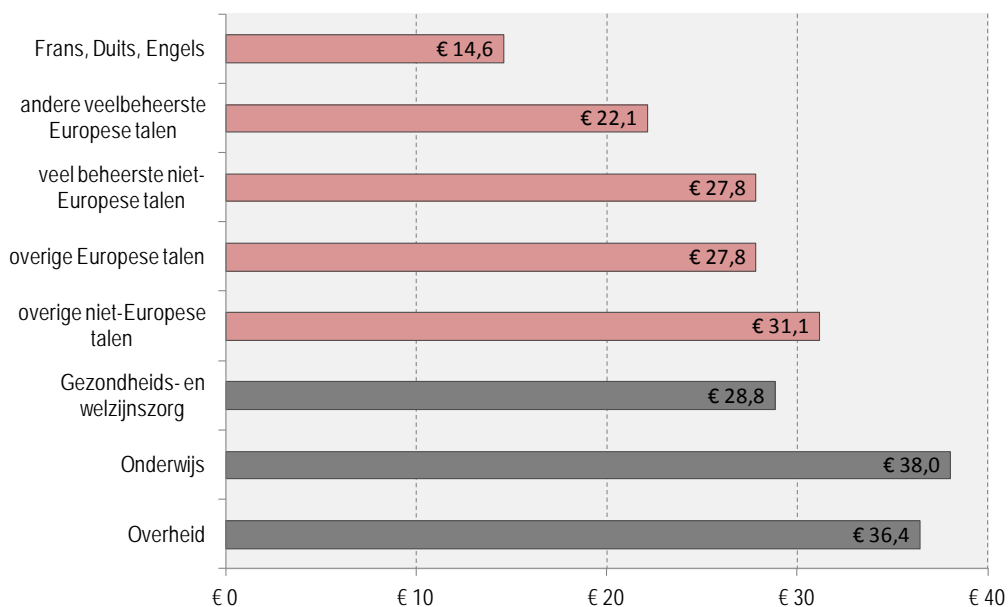
Opmerking 1: Om de tarieven uit het BTiS vergelijkbaar te maken met de gemiddelde beloning van werknemers, is rekening gehouden met een declarabel percentage van 70%.

Opmerking 2: De gemiddelde prijs van arbeid is een gemiddelde over alle personen werkzaam in desbetreffende sector, ongeacht leeftijd of opleidingsniveau.

Vergelijking 3: Gemiddelde tarieven naar taal

De vorige vergelijking betrof het *gemiddelde* tarief van een vertaler. Gemiddeld in de zin dat er geen onderscheid is gemaakt tussen de talen die worden vermeld in BTiS 2003. Het BTiS 2003 onderscheidt vijf categorieën talen, met elk een eigen regeltarief. De vergelijking in deze paragraaf bekijkt het gemiddelde uurtarief per taal en vergelijkt deze met de prijs van arbeid in de sectoren overheid, onderwijs en zorg.

Figuur 3: Vooral de uurtarieven voor vertalers van de talen Frans, Duits en Engels en 'andere veel-beheerste Europese talen' zijn laag

Bron: BTiS, CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Uit figuur 3 blijkt dat de gemiddelde uurtarieven voor vrijwel alle talen in het BTiS onder de kosten van arbeid liggen. Alleen het gemiddelde uurtarief in de categorieën 'overige niet-Europese talen' ligt boven de kosten van arbeid in zorgsector.

Het berekende uurtarief is het laagst voor vertalers Frans, Duits en Engels. Zij verdienen circa € 14,60 per uur. Ook het tarief van 'andere veel beheerste Europese talen' liggen fors onder de gemiddelde kosten van arbeid in de sectoren in de benchmark. De tarieven van 'veel beheerste Europese' en 'overige Europese' talen liggen net onder de gemiddelde kosten van arbeid in de zorgsector, maar fors onder het gemiddelde in de sectoren overheid en onderwijs.

De tarieven van tolken, gedifferentieerd naar taalcategorie liggen allemaal boven de gemiddelde kosten van arbeid in de zorgsector, zie figuur 4. Gemiddeld zijn de kosten van arbeid in de zorgsector € 28,80 per uur. Het laagste vertaaltarief, die voor tolken die pas sinds 1 oktober 2001 werkzaamheden verrichten voor de gerechten, ligt op € 30,70 per uur.

In vergelijking met de prijs van arbeid in de sectoren overheid en onderwijs liggen alle tolktarieven lager. Alleen voor tolken in overige niet-Europese talen zijn de kosten van arbeid in de overheid lager.

Figuur 4: Tarieven van tolken zijn vergelijkbaar met kosten van arbeid in de zorg, maar laag in vergelijking met overheid en onderwijs

Bron: BTiS, CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

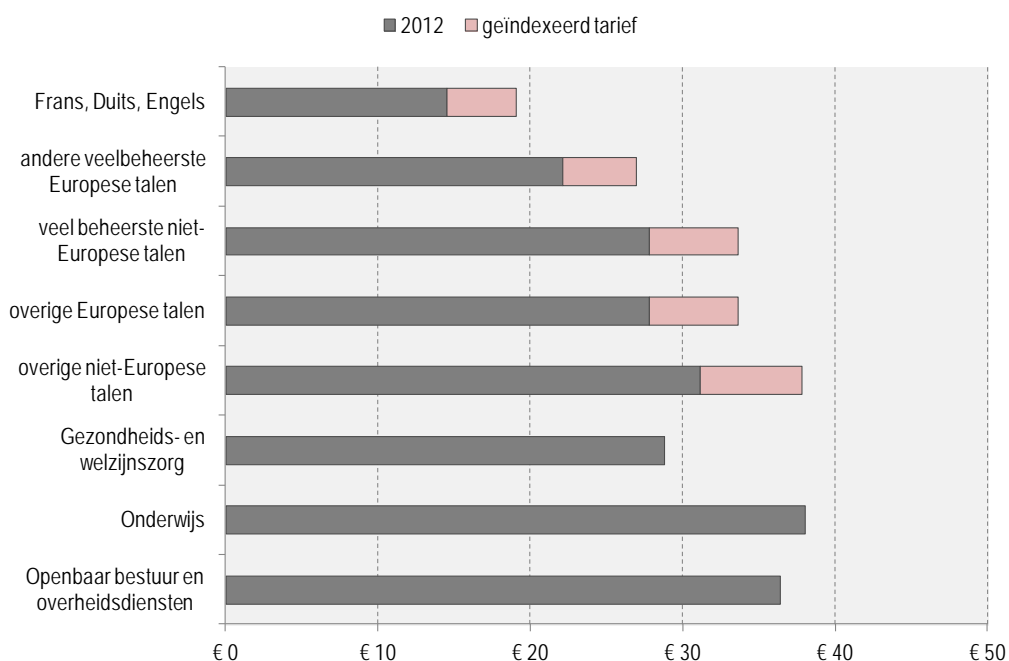
Vergelijking 4: Wat zouden de tarieven zijn geweest na indexatie?

Een veel gehoorde klacht omtrent de huidige tolk- en vertaaltarieven in het BTiS is dat de tarieven sinds 1982 niet zijn geïndexeerd. Deze vierde vergelijking brengt de tarieven in kaart indien er wel geïndexeerd zou zijn.

Een correctie op de tarieven voor inflatie is een manier om ervoor te zorgen dat relatief gezien de economische waarde van de tarieven gelijk blijft. Echter indexatie voor inflatie is niet altijd noodzakelijk om eenzelfde niveau van economische waarde te behouden. Dit is bijvoorbeeld het geval indien er sprake is van productiviteitsstijgingen. Aan de ene kant zorgt inflatie ervoor dat tarieven relatief gezien dalen, aan de andere kant kan een productiviteitsstijging door bijvoorbeeld technologische ontwikkelingen ervoor zorgen dat er meer gedaan kan worden in minder tijd. Dit lijkt wel het geval te zijn voor vertaaldiensten. Het gebruik van steeds betere tekstverwerkingssoftware (met ingebouwde vertaalprogramma's), elektronische woordenboeken, het gebruik van email zorgen ervoor dat vertalers steeds efficiënter kunnen werken.¹⁵ Om hiermee enigszins rekening te houden nemen we in onderstaande vergelijking aan dat de tarieven niet ieder jaar, maar om de drie jaar worden geïndexeerd met inflatie.

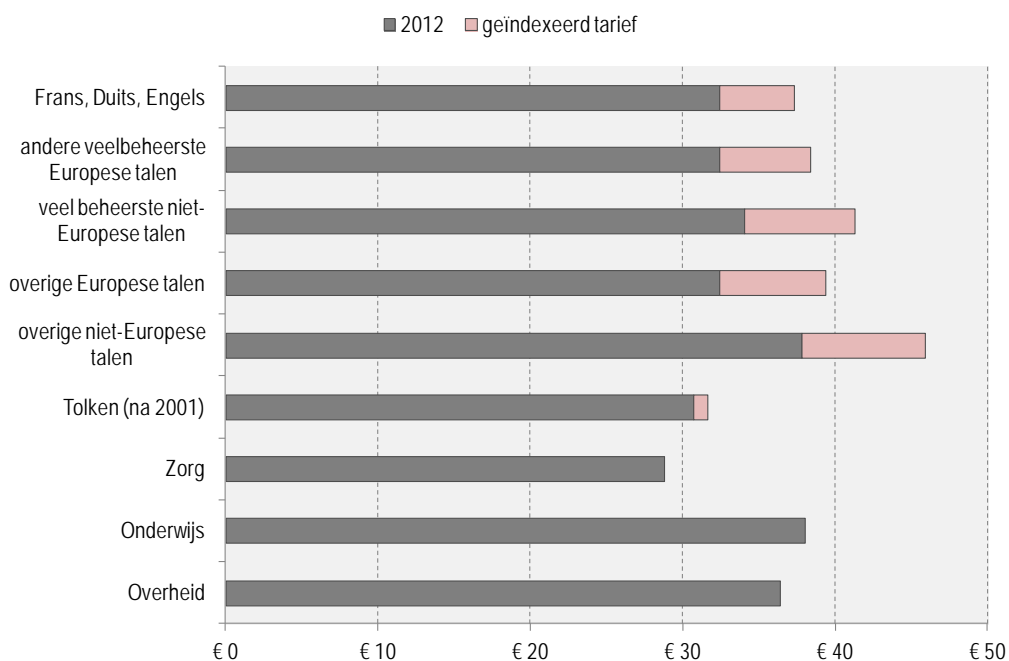
¹⁵ De keerzijde is dat tegelijk ook steeds meer kwaliteitseisen worden gesteld aan tolken en vertalers, welke zijn vastgelegd in het Rbtv. Dit heeft, naar verwachting een gering, maar weliswaar drukkend effect op de productiviteitsstijging.

Figuur 5: Indexatie van de tarieven van vertalers biedt niet voor alle talen voldoende soelaas om de achterstand in te lopen

Bron: BTiS, CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Figuur 6: Indexatie van de tarieven van tolken maakt de achterstand ten opzichte van andere sectoren voor groot deel goed

Bron: BTiS, CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

De geïndexeerde tarieven voor vertalers staan in figuur 5. Hieruit valt af te lezen dat de vertalers Frans, Duits en Engels, en ‘andere veel beheerste Europese talen’ ook na indexatie nog steeds een lager uurtarief hebben dan de gemiddelde prijs van arbeid in de zorg, onderwijs of overheid. De overige taalcategorieën lopen in de pas met deze sectoren.

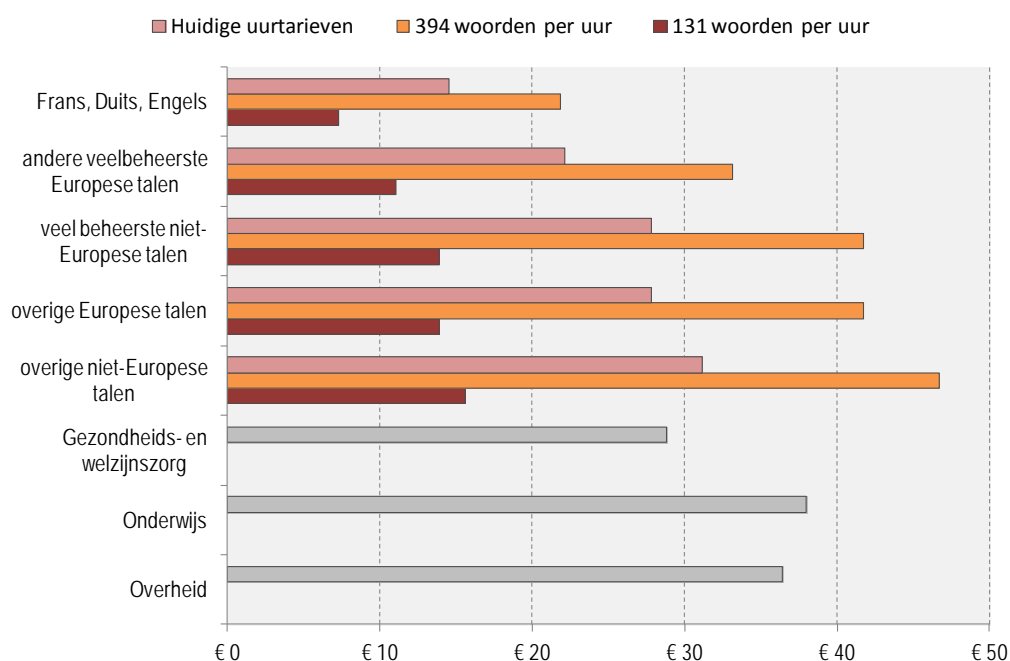
Hetzelfde is gedaan voor tolken. De geïndexeerde tarieven van tolken staan weergegeven in figuur 6. Na indexatie liggen dat de tarieven van de tolken categorieën rond de gemiddelde prijs van arbeid in de overheids- en onderwijssector. Alleen de tolken ‘overige niet-Europese talen’ liggen er ruim boven.

Vergelijking 5: Gevoeligheidsanalyse vertaalsnelheid

In deze notitie is de aanname gemaakt dat een vertaler gemiddeld genomen 263 woorden per uur kan vertalen. Echter, er zullen verschillen bestaan in de gemiddelde vertaalsnelheid per taal en per individuele tolk of vertaler. Het is relatief eenvoudig om bovenstaande resultaten weer te geven tegen verschillende vertaalsnelheden.

Figuur 7 geeft de uitkomsten weer van de vergelijking van de uurtarieven 2012 voor een ‘lage’ vertaalsnelheid en een ‘hoge’ vertaalsnelheid. De lage vertaalsnelheid gaat uit van 131 woorden per uur (ofwel 50% van de standaardsnelheid van 263 woorden) en de hoge vertaalsnelheid gaat uit van 394 woorden per uur (ofwel 150% van de standaardsnelheid).

Figuur 7: Snelle vertalers houden de gemiddelde prijs van arbeid niet altijd bij

Bron: BTiS, CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Figuur 7 maakt duidelijk dat vertalers Frans, Duits en Engels, zelfs met een hoge vertaalsnelheid, nog steeds een lager tarief hebben dan de prijs van arbeid in de drie vergelijkingssectoren. De snelle vertalers ‘andere veel beheerste Europese talen’ hebben een uurtarief dat boven de gemid-

delde prijs van arbeid ligt in de zorgsector, maar nog wel onder die van de sectoren overheid en onderwijs. De vertalers in de overige taalcategorieën komen bij een hogere vertaalsnelheid op een uurtarief van € 40,-, dus boven de gemiddelde prijs van arbeid in alle drie de sectoren.

Vergelijking 6: Tarieven van zorgspecialistische behandelingen en docenten in vo

In vergelijking 1 t/m 5 is gebruik gemaakt van CBS gegevens over de ‘beloning werknemers’. Om de analyse te verbreden en conclusies niet te baseren op één bron komen in deze zesde vergelijking andere bronnen aan bod.

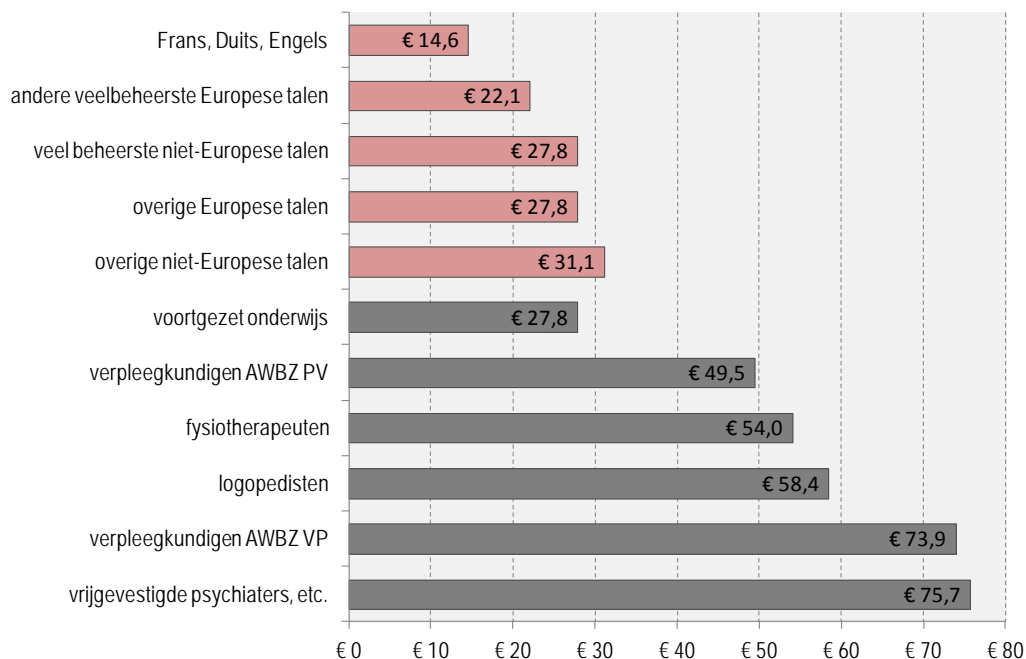
In onderstaande tabel staan de tarieven van enkele zorgspecialistische behandelingen, te weten logopedisten, vrijgevestigde psychologen en psychiaters, fysiotherapeuten, verplegers in de AWBZ zorg, en docenten in het voortgezet onderwijs. De tarieven in deze tabel zijn hoger dan de gemiddelde prijs van arbeid in de zorgsector in vergelijking 1 t/m 5. De reden hiervoor is dat daarbij is uitgegaan van een gemiddelde prijs. Samenstellingseffecten, bijvoorbeeld leeftijd en functieniveau, zitten niet in de tarieven van tabel 3, maar wel in de gemiddelde prijs van arbeid in de zorgsector uit vergelijking 1 t/m 6.

Tabel 3: Tarieven voor specifieke beroepsbeoefenaren in de onderwijs- en zorgsector

	Vergoeding per uur	Toelichting	Bron
Maximumtarieven logopedisten	€ 58,40	Reguliere behandeling (per 1 januari 2012)	NZA
Vrijgevestigde psychiaters en psychotherapeuten, klinisch psychologen, klinisch neuropsychologen en gz-psychologen	€ 75,70	Diagnostische behandeling. Officieel luidt de vergoeding: € 124,86 voor zitting van 0-99 minuten (per 1 januari 2012)	NZA
Fysiotherapeuten	€ 54,-	Reguliere behandeling. Gemiddeld cijfer uit 2007.	NZA
AWBZ zorg (PV)	€ 49,40	Persoonlijke verzorging (per 1 januari 2012)	NZA
AWBZ Zorg (VP)	€ 73,90	Persoonlijk verpleging (Per 1 januari 2012)	NZA
Voortgezet onderwijs	€ 27,80	Dit betreft het gemiddeld bruto loon. Cijfer is geschat op basis van het gemiddelde bruto loon 2005 en indexatie met algemene loonontwikkeling in het onderwijs.	SEO rapport: Het verdienende loon.

Het beeld dat naar voren komt uit figuren 8 en 9 komt overeen met de eerdere vijf vergelijkingen. De tarieven van vertalers en tolken zijn in vergelijking met andere qua opleidingsniveau vergelijkbare beroepen relatief laag.

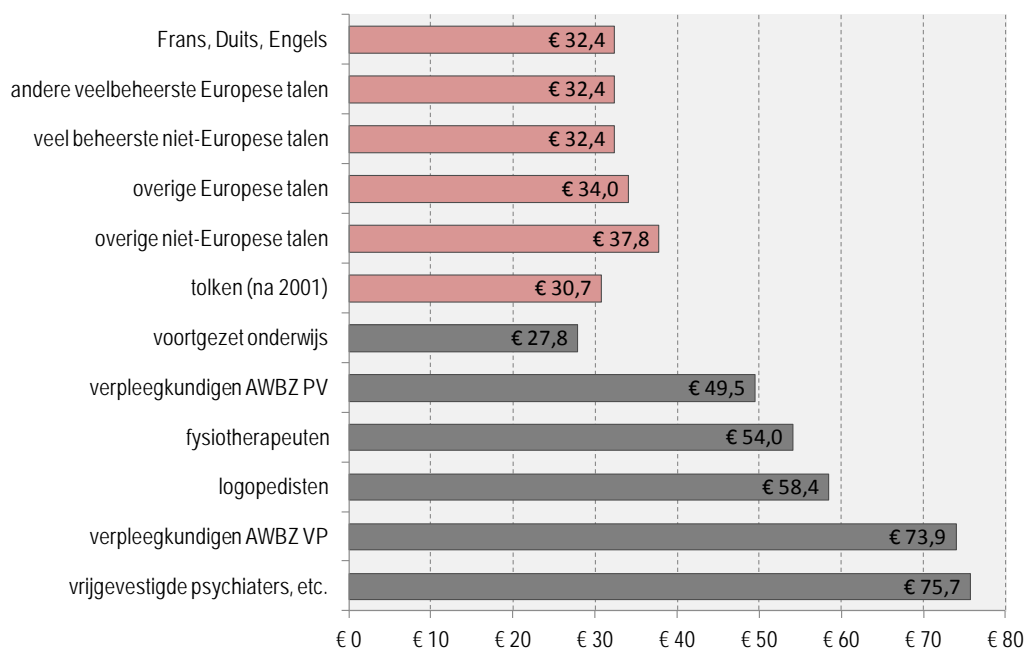
Figuur 8: Ook in vergelijking met andere beroepen is het tarief van vertalers laag

Bron: NZA; CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Opmerking: Tarieven uit 2012, m.u.v. fysiotherapeuten (2007) en voortgezet onderwijs (schatting op basis van tarieven 2005), zie ook tabel 3.

Figuur 9: De tarieven van tolken zijn lager dan andere qua opleidingsniveau vergelijkbare beroepen

Bron: NZA; CBS, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Opmerking: Tarieven uit 2012, m.u.v. fysiotherapeuten (2007) en voortgezet onderwijs (schatting op basis van tarieven 2005), zie ook tabel

5. Slotopmerkingen

De vergelijkende analyse van tarieven laat zien dat vooral de tarieven van vertalers in het Besluit Tarieven in Strafzaken zijn achtergebleven bij de tariefontwikkeling voor soortgelijke beroepsgroepen. De prijs van een uur arbeid is in de sectoren onderwijs, overheid en zorg wel meegegroeid met inflatie en loonontwikkelingen. Voor tolken is dit verschil minder groot: tarieven van tolken zijn vergelijkbaar met kosten van arbeid in de zorg, maar laag in vergelijking met overheid en onderwijs.

De vraag is waarom de tarieven van vertalers en sommige tolken relatief laag zijn? Een mogelijke oorzaak is een overaanbod van tolken en vertalers (zeker in bepaalde taalgebieden) ten opzichte van de vraag. Een tweede oorzaak zou de inkoopmacht van de overheid kunnen zijn. Een hieraan gelieerde oorzaak zou kunnen zijn dat tolken en vertalers naast het werk dat onder de BTiS valt, ook en misschien zelfs voornamelijk ander tolk- en vertaalwerk doen, waarvoor hogere tarieven kunnen worden gevraagd. Het werk dat onder het BTiS valt, is dan niet nodig om de vaste kosten van de tolk- of vertaalpraktijk terug te verdienen (die worden op de rest van de markt waar minder inkoopmacht is, terugverdiend), maar alleen om de marginale kosten goed te maken. Vanuit deze gedachte zou het tarief uit de BTiS als minimumtarief in de markt kunnen gelden en daarmee niet representatief zijn voor de verdiensten van tolken en vertalers.